

СБОРНИКЪТЪ

НАРОДНИ УМОТВОРЕНИЯ, НАУКА И КНИЖНИНА

ИЗДАВА

МИНИСТЕРСТВОТО НА НАРОДНОТО ПРОСВѢЩЕНИЕ.

КНИГА XI.

СОФИЯ

ДЪРЖАВНА ПЕЧАТНИЦА

1894.

Съдържание.

I. Наученъ отдѣлъ.

Стр.

В. Н. Златарски. Писмата на цариградския патриархъ Николай Мистика до българския царъ Симеона	3
Д-ръ Н. Бассановичъ. Къмъ епиграфиката и археологията на Горна и Долна Мизия	55
В. Добруски. Материали по археологията на България	68
Д. Е. Такева. Нѣкогашнитѣ павлиани и сегашнитѣ католици въ Пловдивско	103
Д. Мариновъ. Чипоровци или Кипровецъ	135
В. Н. Златарски. Нови извѣстия за най-древния периодъ на българската история	145
Д-ръ Хр. Кесиковъ. Стари пътувания прѣзъ България	155
* * * Пътуване по долините на Струма, Места и Брѣгалница	195
Д. Мариновъ. Изъ историята на градъ Ломъ	251
С. Христовъ. Пиротскиятъ окръгъ и неговото население	259
Черновѣждъ. Спомени за унията на 18 декември 1860 год.	326
Гр. С. Пърличевъ. Автобиография	346
Г. Тосковъ. Тетовскитѣ паши	404
А. Тошевъ. Материали по флората на Солунско	423
Фр. Клападегъ. Къмъ изучаването на мръжокрилитѣ и правокрилитѣ насекоми въ България	458
О. К. Волковъ. Свадбарскитѣ обреди на славянскитѣ народи	472
М. Драгомановъ. Забылѣжки за славянскитѣ религиозно-етически легенди	511
Д-ръ В. Облакъ. Приносъ къмъ българската граматика	517
Н. Силиновъ. Редукция на звука <i>a</i> въ охридския и тетовския говори	582
И. А. Шандаровъ. Бѣлѣжки по фонетиката на щипския говоръ	586
Д-ръ Ив. Д. Шишмановъ. Константинъ Г. Фѣтиновъ, неговиятъ животъ и неговата дѣйностъ	591
Документи по въстаннето. — 1. Писмо отъ Революционния Български комитетъ до Българския клонъ. Съобщава Д. Николовъ	764
2. Три документа по въстаннето. Текстъ и обяснения. Отъ Ст. Заимовъ	764
Материали за историята на българското възраждане	771
Наблюдения отъ Метеорологическата станция при Софийската Държавна Гимназия.	

II. Книжовенъ отдѣлъ.

К р и т и к а.

В. Облакъ. Historická mluvnická jazyka českého. Napsal Jan Gebauer. Díl I. Hláskosloví. V Praze a ve Vídni. 1894. гол. 8°, 702	3
Д. Матовъ. П. Драгановъ, Македонско-славянскій сборникъ. Съ приложениемъ словаря. Составилъ —. Выпускъ I. С.-Петербургъ 1894. 8°, XXXIV + 238	13

III. Народни умотворения.

I.

1. Пѣсни периодически и религиозни.

<i>а) Коледни пѣсни и благословия.</i>		Стр.
Отъ Карнобатско, записалъ Хр. П. Константиновъ		3
„ Бургазко, „ „ „ „		4
„ Харманлийско, „ „ „ „		4
„ Търново-Сейменско, записалъ Хр. П. Константиновъ		5

б) Религиозни.

Отъ Царибродско, записалъ К. В. Друмевъ	8
---	---

2. Пѣсни изъ личния животъ.

Отъ Царибродско, записалъ К. В. Друмевъ	9
„ „ „ Цано Сталийски	13
„ Вратца, записалъ Цано Сталийски	15
„ Самоковъ, „ Д. Икимовъ	15

3. Пѣсни изъ челядния животъ.

Отъ Самоковъ, записалъ Д. Икимовъ	17
---	----

Тжжачки.

Отъ Криворѣчна Паланка, записалъ Д. П. Апостоловъ	17
„ Охридъ, записалъ Е. А. Сиространовъ	18

4. Пѣсни изъ общественния животъ.

Отъ Самоковъ, записалъ Д. Икимовъ	24
---	----

5. Пѣсни изъ политическия животъ.

Отъ Самоковско, записалъ Д. Икимовъ	25
„ Софийско, записалъ В. Л. Вълчиновъ	28
„ Царибродско, записалъ Цано Сталийски	29
„ Криворѣчна Паланка, записалъ Д. П. Апостоловъ	32
„ Горно-Джумайско, записалъ А. П. Стопловъ	33
„ с. Галичвикъ (Дебърско), записалъ Тр. Атанасовъ	37

6. Народни пѣсни съ мелодии.

Отъ Русенско, нотиралъ Р. С. Коджамановъ	42
„ Тетовско, „ А. Коневъ	51
„ Скопско, „ „ „	55
„ Паланка, „ „ „	57
„ Щипско, „ „ „	58
„ Кратовско, „ „ „	61
„ Радовишъ, „ „ „	62
„ Кумановско, „ „ „	64
„ Сѣрско, „ „ „	64
„ Велестъ, „ „ „	65
„ Охридско, „ „ „	66

II.

1. Тълкувания на природни явления и пр.		Стр.
Отъ Габрово, записалъ Н. Стойковъ		67
„ Ахж-Челебийско, записалъ Ст. Шишковъ		72
„ Прилѣпъ, записалъ М. Цѣпенковъ		73
„ Велесъ, доставилъ Д. Матовъ		84
2. Ваяния, врачувания и лѣкувания.		
Отъ Велешко, доставилъ Д. Матовъ		86
„ Пирдопско, записалъ З. А. Бояджиевъ		87
„ Софийско, „ „ „ „		89
„ Троянъ, записалъ М. П. Димитровъ		90
3. Приказки за зли духове и др.		
Отъ Софийско, записалъ В. Л. Вълчиновъ		91
„ Ахж-Челебийско, записалъ Ст. Шишковъ		94
4. Приказки за черковни лица и явления.		
Отъ Прилѣпъ, записалъ М. К. Цѣпенковъ		96
5. Приказки изъ челядния и общественъ животъ.		
Отъ Габрово и Казанлъкъ, записалъ Н. Стойковъ		101
„ Копривщица, записалъ С. Нешовъ		107
„ Щипъ, записалъ И. А. Шандаровъ		108
„ Скопско, записалъ М. Кратовалиевъ		110
„ Прилѣпъ, записалъ М. К. Цѣпенковъ		112
6. Прѣдания за лица и мѣста.		
Отъ Търново, записалъ П. Р. Славейковъ		114
7. Басни (аполози).		
Отъ Прилѣпъ, записалъ М. К. Цѣпенковъ		120
8. Приказки фантастически и смѣшни.		
Отъ Габрово, записалъ Н. Стойковъ		132
„ Ахж-Челебийско, записалъ Ст. Шишковъ		138
„ Дупничка Джумая, записалъ Г. Я. Вирчевъ		140
„ Прилѣпъ, записалъ М. К. Цѣпенковъ		141
„ Дебърско, „ Тр. Атанасовъ		145
9. Пословици.		
Отъ Дупничко, записалъ Д. Вълчевъ		153
10. Гатайки.		
Отъ Прилѣпъ, записалъ М. К. Цѣпенковъ		159
„ „ „ А. П. Стоиловъ		161
11. Клетви и благословия.		
Отъ Ахж-Челебийско и Рупчоско, записалъ Ст. Шишковъ		163
„ Дупничко, записалъ Д. Вълчевъ		164

12. Дѣтиски зальгалки, игри и др.	Стр.
Отъ Копривница, записалъ С. Нешовъ	169
„ Прилѣпъ, записалъ М. К. Цѣпенковъ	172

13. Обичаи.

Отъ Скопско, записалъ М. Кратовалиевъ	178
---	-----

14. Материялъ за български рѣчникъ.

Отъ Ахъ-Челебийско, записалъ Ст. Шишковъ	180
„ Брацигово, записалъ А. Мишевъ	181
„ Западна България, записалъ Д. Мариновъ	187

Двѣ изображения изработени отъ Мърквичка: женски типъ отъ Марковча и уземъ-каща въ с. Вълчедърма; осемнадесетъ изображения къмъ статията на В. Добруски, и по едно — къмъ статията на * * *, на Фр. Клапалекъ и на Д-ръ Из. Д. Шиншановъ.

Поправки на по-важнитѣ забѣлѣжени погрѣшки.

Въ научния отдѣлъ.

Страница	редъ	отгорѣ	на мѣсто:	чети:
145	3	„	Отъ Н. Златарски	Отъ В. Н. Златарски
146	1	„	Н. Златарски	В. Н. Златарски
148	„	„	„ „	„ „ „
150	„	„	„ „	„ „ „
152	„	„	„ „	„ „ „
154	„	„	„ „	„ „ „
344	3, 4, 5	„	догдѣто за тоя послѣдния градъ се рѣкоположи и изпрати за уннатски епископъ архимандритъ Нилъ отъ гр. Русе.	догдѣто за тоя послѣдния градъ остана за уннатски епископъ Нилъ (бивши архимандритъ въ гр. Русе), когото българската екзархия бѣше рѣкоположила за епископъ при българския храмъ въ Цариградъ и напосокъ го изпрати за прѣвремененъ духовенъ началникъ на православнитѣ българи, но слѣдъ малко врѣмѣ той се обяви за уннатинъ и биде назначенъ за епископъ на българскитѣ уннати въ Солунъ.
640	8	„	ѣмѣ	ѣмѣ

Въ народнитѣ умотворения.

Страница	редъ	отгорѣ	на мѣсто:	чети:
72	14	„	пак лѣжѣят	пак ку лѣжѣят
74	14	отдолу	пробулила	пребулила
76	11	отгорѣ	тиасен	иасен
„	2	отдолу	пана	нана
„	11	„	сфѣртеа	сфѣртоа
96	24	отгорѣ	прокѣсиа	прокѣниа
131	19	отдолу	може	можи
132	6	отгорѣ	оиде	оде
145	8	„	мил	мило
„	25	„	камиле ги загинава	камиле загинава
160	5	отдолу	петли	петлицы
163	2	отгорѣ	богословни	благословни
165 и 167	1	„	„	„

НАУЧЕНЪ ОТДѢЛЪ.

Забѣлѣжки за славянскитѣ религиозно-етически легенди.

Отъ М. Драгоманова.

III.

Още нѣколко думи за Едиповата история у славянитѣ.

Слѣдъ като напечатахме изслѣдванъето си за „Славянскитѣ прѣправки на Едиповата история“, запознахме се съ още нѣколко нови материали по тоя прѣдметъ. Тукъ трѣба да поменемъ най-напрѣдъ една българска рѣкописна повѣсть за Павла Кесарийски, напечатана отъ г. Н. Начева въ Сборникъ Мин. IX 94—7, въ статията „Тиквешки рѣкописъ“.

Тая повѣсть сжщински малко се различава отъ повѣстьта, която г. Ламанскій напечата по Люблянския рѣкописъ и която ние прѣпечатахме въ своето изслѣдване, а сжщо така и отъ оная, която г. Стоянь Новаковичъ обнародва въ своята статия: Die Oedipus-Sage in der südslavischen Volksdichtung, въ Archiv für slav. Phil. XI Bd. 321 и сл.

Освѣтъ това, намъ е доставена и една българска народна пѣсенъ, записана отъ учителя Ив. С. Хрусановъ въ с. Жеравна и слушана отъ Мария Димитрова, 52 годишна жена, която знаела и много други пѣсни. Тая пѣсенъ била съобщена и г-ну Шпраусу, който я е напечаталъ въ своето издание „Volgar népköltési Gyűjtemény“ заедно съ маджарски прѣводъ.

Ето тая пѣсенъ:

- 1 Чи сж Крѣлицѣ жтрудѣ,
Рѣжбицѣ дж си дубиѣ.
Дѣвѣат сж і дѣнѣа трудилѣ,
Дѣвѣат сж бѣби виѣѣли,
- 5 Дисѣтѣ бѣбѣ Турѣмѣанѣ.
Душлѣ е бѣбѣ Турѣмѣанѣ,
Рѣспѣсѣ кулѣнѣ сребѣрѣнѣ,
Чи іѣ пу крѣсту удѣри,
Мѣшѣѣ си і рѣжбѣ дубилѣ
- 10 Нж чѣсѣ и нж сжхѣту,
Чи си висѣку извѣѣѣ:
— Крѣльѣ ле, Крѣльѣ, дѣсѣѣле,
Мѣшѣѣ си рѣжбѣ дубѣхти,
Дѣрѣвѣѣ, мѣждѣ и даѣа!
- 15 Чи ти бѣѣѣѣѣ уздѣрѣѣѣ,

- Ни боі сж и ни грижи сж!
 Кѣтѹ і вичжрѹ стѣнѣлѹ,
 Всічки си баби утїшли,
 Прѣвнѣжтѣ бабѣ устѣлѣ,
 20 Прѣвнѣжтѣ бабѣ і сѣтнѣжтѣ,
 Сѣтнѣжтѣ бабѣ Туркмѣанѣжтѣ:
 — Нїі шж си вѣрдім дитѣту,
 Дитѣту и лѹхѹсжтѣ:
 Урїсницити штѣ доджт,
 25 Штѣ доджт дѣ гу урїсжт,
 Дѣ чѹіми и дѣ разбирем.
 Бабѣ Туркмѣанѣжтѣ дѹмѣши:
 — Кржльѹ ле. кржльѹ, дѣскж.ле,
 Лїгнїи си, лїгнїи, дѣскж.ле,
 30 Нїі штїм дитѣту дѣ вѣрдім,
 Дитѣту и лѹхѹсницѣтѣ;
 Урїсницити штѣ доджт,
 Штѣ доджт, дѣ гу урїсжт,
 Дѣ чѹіми дѣ гу разбирем!
 35 Ели сж, вичѣрѣж.ли сж.
 Лѣгнѣли и жспѣли сж.
 Бѣштѣ му бѹдѣжн сидѣши
 И сїчку нѣж кнїжтѣ нѣпїсж:
 Дѹдѣжж урїсницити
 40 И си дитѣту удѣжж.
 Зѣли сж дѣ гу урїсжт.
 Чи гу нѣжрѣжтѣ урїсж:
 — Дѣ ржснѣш и дѣ пуржснѣш,
 Дѹ двѣіси и двѣ гудїни,
 45 Дѣ сж нѣж нѹшчи нѣжтѣкнїш,
 Ут тѹї дѣ ти і иджѣлѹ!
 Чи сж втѹрѣжтѣ убѣди:
 — Пѣрѣжтѣ нїшту си ни знаї.
 Ас шж дѣ си гу урїсжм:
 50 Дѣ ржснѣш и дѣ пуржснѣш,
 Дѹ двѣіси и трї гудїни,
 Сжс крушѹн дѣ тѣ удѣрѣжт,
 Ут тѹї дѣ ти і иджѣлѹ!
 — Чи сж трѣтѣжтѣ убѣди:
 55 — Аїзи штѣ дѣ ту урїсжм:
 Дѣ ржснѣш и дѣ пуржснѣш,
 Дѹ двѣіси и пѣт гудїни.
 С маїкѣ му дѣ гу винчѣет!
 Стѣнѣжж, утїдѣжж си.
 60 Кѣтѹ ги і слѹшжл бѣштѣ му,
 Бѣлѹ си кнїжи нѣпїсж,
 Нїкѹму нїшту ни рѣчи.
 Чи си дитѣту утѣрѣднѣж
 В пѣстѣр гу сѣндѣжж жтѹри,
 65 Кнїгжтѣ гѹди при нѣгу.
 Чи гу в' мурѣту жѣфѣр.нї.
 Мурѣту гу е нѹсилѹ
 Нѹсилѹ и исфѣр.лїлѹ
 Нѣж влѣдїкѹви двѹрѹви.

- 70 Кжтѹ сжндѣку уторихѣ, —
В сжндѣку дитѣ мѣнинку,
И нѣ дитѣту бѣал фирман.
Кжтѹ книгѣтѣ рѣсчѣти,
Тоѣ си дитѣту пуѣмнѣ,
75 И му сж ѣми турнѣли,
Турѣли ѣми Удѣнчу¹⁾.
Дѣли гу, утгѣдѣли гу,
Рѣснѣлу и пуѣснѣлу.
И гу влѣдѣкѣ нѣ книгѣ нѣучи
80 Ут нѣгу вѣки по-млогу.
Дѣвѣси і пѣть гудѣни стѹѣалу,
Стѹѣалу при влѣдѣкѣтѣ
Нѣкуму нѣшту ни рѣкло.
Чи сж і пручѣлѣ крѣлицѣ,
85 Крѣлицѣ, чѹтѣ булѣркѣ,
Крѣлицѣ, млѣдѣ дувѣцѣ.
Удѣнчу дѹмѣ влѣдѣку:
— Влѣдѣкѣ, стѣрѣ бѣштѣцѣ,
Дѣвѣш ли ѣзин нѣ мѣни,
90 И ѣс в Цѣриграт дѣ ѣдѣ,
Дѣ вѣдѣш штѣ е зѣ нѣѣ,
Чи сж і крѣлицѣ прочѣлѣ
Крѣлицѣ чѹтѣ булѣркѣ,
Крѣлицѣ, млѣдѣ дувѣцѣ?
95 Ку си крѣлицѣ жрѣсѣм,
Ѧзи крѣлицѣ шѣ земнѣ,
Ку ѣмѣ ѣзин зѣ мѣни.
Влѣдѣкѣ дѹмѣ Удѣнчу:
— Дѣвѣм ти ѣзин, Удѣнчѣо,
100 Дѣвѣм ти, ни тѣ жѣпѣрѣм.
Хѣди Удѣнчу и дѣди
И си крѣлицѣ жрѣсѣ,
И тѣѣ си нѣгу жрѣсѣ.
И нѣ влѣдѣкѣ дѹмѣши:
105 — Влѣдѣкѣ, стѣрѣ бѣштѣцѣ,
Ѧс си крѣлицѣ жрѣсѣх:
Нѣѣди ѣ нѣмѣ хубѹстѣ!
Ѧс штѣ в Цѣриграт дѣ ѣдѣ,
Сѣс нѣѣ штѣ сж винчѣѣм!
110 Тугѣс влѣдѣкѣ дѹмѣши:
— Нѣ ти, Удѣнчѣо, тѣс книгѣ:
Кжтѹ сж ѣлум, винчѣвѣш,
Книгѣтѣ дѣ си рѣсчѣтѣш,
Чи тугѣс дѣ тѣ винчѣѣт!
115 Чи сж Удѣнчѣ венчѣли.
Дѹхѣждѣ Удѣнчу на уми,
Штѣ му влѣдѣкѣ зѣрѣжѣ:
Удѣнчу брѣнѣ в зѣтѣ дѣжѹбѣви,
Тѣ си книгѣтѣ нѣмѣри,
120 Нѣмѣри и ѣ рѣсчѣти
Бѹлкѣтѣ стѹѣ ду нѣгу.

¹⁾ Отъ вода взнесенъ.

Кътѹ книгѣтѣ рѣсѣти,
 Нікуму ніпшту ні рѣчи,
 Извѣди нѣшчи-чигѣічи,
 125 Чи сѣ в сѣрцѣтѣ прубоди
 И си висѣку извѣіж:
 — Дѣ сѣ и чѹду, видѣлу,
 С маікѣ си дѣ сѣ винчеіж?
 Тѣі ми е бѣлу пісѣну,
 130 Пісѣну и урісѣну.

Макаръ тая пѣсень да принадлежи въ единъ вѣкъ съ повѣстѣта за Павла Кесарійски, въ нея има пакъ силни отлики отъ рѣкописния разказъ: въ пѣснѣта е атрофирана прѣстѣпната свръзка на Единовитѣ родители, прибавени сѣ орисници, а епизодътъ за покаянieto на крѣвосмѣсителя сѣвсѣмъ липсва. Очевѣстно е, че тая пѣсень трѣбва да е изникнѣла отъ устнитѣ варіаціи на повѣстната основа, а тия варіаціи сѣ се разпространявали вѣроятно по Балканския полуостровъ, още прѣди да се образуватъ писменнитѣ редакціи отъ повѣстѣта за Павла Кесарійски.

Други случаи ни прѣдстави слѣдната украинска пѣсень за св. Григорія:

- 1 Свѣтиі Григоріі, котріі народженніі
 З брата і з сестри спложенніі.
 Царевич з царевноіу Григоріја сплodiли
 І два фунта сребла і злата уложили,
- 5 І в корабель забили, і на море пустили.
 Поплив корабель на острові ставше.
 Виішов свѣашченник над море моляще,
 Ввидів лодку на морі стояще
 І, спюмавшє лодку, дитѣ окрестили,
- 10 І в монастирі дитѣ окрестили,
 І в монастирі Григоріја викормили,
 І до разуму довели.
 Довііше до разума, в корабель забили
 І на море пустили.
- 15 Поплив корабель аж до матки,
 А там непријатель на матку напавсѣа.
 І свѣтиі Григоріі непријателя побідив.
 Матка об мужа сина повеліа
 І з јім брак получила,
- 20 Большаја в свѣті *грьешніца* зостала.
 Получивши закон, всегда він був смутніі.
 Матка об етом не знала,
 От јак узнала, то горко плакала:
 — „Јака ја свѣті грѣшніца!
- 25 Ја тебе, сину, з рідним братом сплodiла,
 Ја с тобоіу, сину, закон получила.
 Большаја в свѣті *грьешніца*!
 — Стіі, матко, не плач; ја појду искати,
 Де б тѣ ті душі іспасати. —
- 30 Виішов над море, рыбака спросивше,
 — „*Нѣст* лі јаскніі на морі?“
 Взѣав јєго рыбака, завіз у јаскніну.

- Пошљубив Григоріј жити у пустині,
Кључ у море бросашче.
- 35 Крикнули ангели а с правого крају,
Крикнув свѣшченник на вратах стоѣише:
— Де свѣатиј Григоріј е в јаскині мольашчиј,
Гріхи својі создаје? (вм. *отдаје*) —
А ті рѣбаки шчуку-рибу іспіјмали,
- 40 І в тоі шчуці-рибі і теј кључ напешче,
Де свѣатиј Григоріј в јаскині мольашчиј
Гріхи својі создаје.
— „Ви мені рѣбаки, молитву перебили!
— Сто тридцѣть лѣт, јак в тијі јаскині мольашчиј, —
- 45 А ти глаголеш, шчо пче ј не скончавшиј
Молитви господени!

(Записана отъ лирника Андрея Довгалоукъ, по прѣкоръ Зори, въ Винницкия уѣздъ, Подолска губернія, напечатана въ крайно любопитната статья на г. Валер. Борзовски „Лирники“, въ Кіевск. Страница, т. XXVI, 689—691).

Тая пѣсень очевидно е отгласъ отъ оная редакция на св. Григориевата история, която е влѣзла въ *Gesta Romanorum* и е прѣминжала въ прѣводи и въ Русія, само разбира се, подолскиятъ лирникъ я е заелъ не отъ рѣкописна нѣкоя повѣсть, а отъ устата на народа. Ние вече поменѣхме такава една галицко-руська устна редакция, помѣстена въ книжката на г. Садока Баронча (*Ks. Sadok Barącz, Bajki, fraszki, podania i piesni na Rusi. Drugie wydanie, Lwów, 1886, 80—81*). Тая версія е интересна между друго и за това, че въ нея се е очувало и името на крѣвосмѣсителя Григорія. Очевидно е, че горѣприведената лирничка пѣсень се е образувала отъ нѣкоя подобна версія, само че не прѣмо отъ Барончевата, защото между тѣхъ има разлика въ подробности. За сравнение ние ще въспроизведемъ тукъ Барончевата легенда:

„Единъ мѣжъ и една жена, много се обичали и си живѣjali честино, защото били богати и нищо не имъ липсвало. Но въ оная минута, когато могли да се утѣшаватъ съ първия плодъ на своята любовъ, тѣ узнали съ ужасъ, че тѣхнитѣ сношения били грѣховни, защото били братъ и сестра. Родителитѣ крѣстили дѣтето и го нарѣкли Григорій, вързали му на врата една книжка съ описание на историята му, турили го въ една кошница отъ трѣстика, пуснали го во морето и отишли на богомолие, да се покажѣтъ за грѣховетѣ си.

„По морския брѣгъ се разхождала царската дѣщеря и видѣла, че плува въ водата кошничка и отъ кошницата протѣга къмъ нея рѣка едно прѣкрасно момченце.

„Та заповѣдала на рѣбаритѣ да уловѣтъ дѣтето, и като прочела книжката, смилила се за захвърленото сираче и го взела за свое дѣте. Момченцето порасло, наричало царската дѣщеря „мама“ и много било прилежно въ наукитѣ. Единъ пѣтъ единъ отъ младитѣ придворни хора му разказалъ, че царската дѣщеря не му е майка, че родителитѣ му сѣ братъ и сестра и се намѣрватъ далечъ нѣгдѣ на покаяние, а може би и да сѣ загинѣли вече. Това извѣстие тѣй го поразило, шото се рѣ-

шилъ да напусне двореца и да отиде и той на покаяние за грѣха на родителитѣ си. Но като знаеялъ, че царската дъщеря много го обичала и че тя нѣма никога да се съгласи, да се раздѣли съ него, той тайно помолитъ придворния, да го заведе нѣждѣ по далечния свѣтъ.

„Тръгнали тѣ наедно и стигнали при единъ старъ замъкъ, който много се харесалъ Григорию. (Той рѣкълъ на другаря си:) — „Ето тука азъ ще останѣ; затвори ме въ замъка, а ключа хвърли въ морето.“ — Придворниятъ направилъ, каквото го помолилъ Григорий, и напусналъ тая безлюдна пустиня. Минжали се много години, когато въ единъ градъ по случай избиранieto на единъ новъ владика се показали голѣми мъчнотии. Партинитѣ не могли никакъ да се съгласятъ и рѣшили да се обърнатъ къмъ висшата сила, тя да ги вдѣхнови. Когато всички се молили за това, чулъ се гласъ отъ небото: „Потърсете пустинника Григория, той ще ви стане владика“.

„Никой не билъ чувалъ за пустинника Григория. Но въ черквата имало единъ старецъ, който рекълъ, че на млади години билъ затворилъ Григория и ключа хвърлилъ въ морето. Всичкитѣ се съгласили, че той трѣбва да е Григорий, когото Богъ прѣдзначава за владика и помолили стареца, да ги заведе на онова мѣсто. Отишли тамъ на нѣколко мили разстояние и се спрѣли прѣдъ замъка, но нѣмало съ какво да отворятъ входа.

„Случайно рибари уловили една риба въ морето и, като я разпнали, намѣрили въ нея ключа отъ замъка. Старецътъ узналъ ключа, зарадвалъ се и захваналъ да отваря вратата на замъка. Отворили, — и какво да видятъ: важенъ единъ старецъ седи на колѣни и се моли Богу съ рѣцѣ подигнати къмъ небото. Прѣдъ замъка народътъ захваналъ да вика: „Григорие, излѣзъ и бѣди ни владика!“ Народнитѣ старѣйшини го облѣкли съ епископски одежди, и така облѣченъ старецътъ излѣзълъ, за да изпълни волята на най-висшия, който го повикалъ на такава длѣжностъ. И изпълнилъ той тая длѣжностъ съ голѣма честностъ и съ полза за повѣрениа нему народъ.“

Очевидно е, че въ западна Украйна, въ Галиция и въ Подолия, сѣ успѣли да се разпространятъ вече устнитѣ разкази отъ Григориевата история. Единъ отъ тѣхъ е образувалъ основата за пѣсенъта на лирника Довгялюка. Може би тоя лирникъ самъ най-напрѣдъ да е намислилъ да прѣведе устната повѣсть въ лирничка пѣсенъ. Така може да се помисли, като се сѣди, по тежестъта на стиховетѣ, които още не сѣ изгладнили въ обращението, а тѣй сѣщо и по велико-русизмитѣ въ езика, които свѣдожатъ, че пѣсенъта се е образувала не твърдѣ отколѣ.

По таквъ начинъ горѣприведената бѣлгарска пѣсенъ и украинската — всѣка въ своя родъ — ни даватъ примѣръ, какъ се образуватъ народнитѣ пѣсни отъ темитѣ на писменнитѣ черковно-книжовни сказания.

Парижъ, 17 септември 1893 г.